

Plejeudvalget for Hald Sø Fredningen

Referat fra mødet onsdag den 27. maj 2009 kl. 19.30 på Søvej 2

Deltagere:	
Ingrid Astrup (IA)	Lodsejerrepræsentant
Bent Melvej Nielsen (BMN)	Lodsejerrepræsentant
Anders Aage Kuhr Laier (AAL)	Lodsejerrepræsentant
Jens Ove Nielsen (JON)	Lodsejerrepræsentant (suppleant)
Steen Bonne Rasmussen (SBR)	Skov- og Naturstyrelsen, Kronjylland
Merete Nielsen (MN)	Viborg Kommune
Irene Kruse Pedersen (IKP)	Viborg Kommune (referent)

SBR deltog i mødet fra kl. 21.00 under punkterne 3, 4 og 7.

MN bød velkommen på vegne af Viborg Kommune og beklagede, at de to øvrige lodsejerrepræsentanter (suppleanter) Martin Overgaard og Poul Gerstrøm Jensen ikke var blevet inviteret med til dette 1. møde i udvalget siden 2006. De vil blive inviteret med til det næste møde.

IA har bedt om at få sat et punkt på under "Eventuelt": Når dyr render ud af indhegningerne (geder!).

BMN er nabo til en ejendom med en ulovlig terrænregulering – etablering af ridebane i Røverdalen. Ulovligheden er anmeldt til Viborg Kommune. MN oplyser, at hun ikke kender til sagen, men at sagen hører under byggeri (zonetilladelse) og fredningsnævnet (disp. indenfor fredningen). **MN** checker op på sagen i Kommunen og orienterer Plejeudvalget.

Terrænreguleringer + øvrige ulovligheder inden for Hald Sø fredningen kan drøftes i plejeudvalget og derudover anmeldes ved direkte henvendelse til Kommunen.

MN foreslog, at vi startede med punkterne 1-2 og punkt 5, så SBR kunne være med til de øvrige punkter.

1. Orientering om arbejdet med plejeplaner siden seneste møde i 2006 og det fremtidige arbejde v/Merete Nielsen.

Mogens Vibæk-Nielsens areal med tilgroet overdrev i Røverdalen er ryddet.

IA er selv i gang og skal være færdig med rydningen d. 1. januar 2010. Arealet skulle have været ryddet tidligere ifølge fredningskendelsen. Fredningsnævnet er orienteret om aftalen mellem MN og IA.

JON er færdig.

Foruden oprydning efter skovning mangler der at blive sat hegn på Svend Erik Nørgaards arealer.

Lieves har afhændet til Jens Anton Jensen. Plejearbejdet er afsluttet.

Plejearbejdet hos Axel Rosenbæk er afsluttet. Ved den fremtidige vedligeholdelse af hans arealer, skal vi aftale med hans jæger, Lars.

Vranum Bakkehus har ønsket at rydde skoven på bakkerne i modsætning til forløbet under fredningssagen, hvor de ikke ville have ryddet. Kommunen har anbefalet rydningen overfor Fredningsnævnet, men ejerne har opgivet at ansøge efter Miljøcenterets forbeholdne udtalelse om rydningen. I stedet vil de indenfor fredningens rammer tynde i skovbevoksningen. Kommunen støtter ikke denne tynding økonomisk, da den ikke indebærer væsentlige naturmæssige eller landskabelige fordele.

Kommunens egne arealer i Skeldalen er ryddet.

Arealer ved Preben Vang og Anne Engsig er ryddet for genvækst.

Der er pt. ikke lavet flere plejeplaner, fordi man afventer afgørelser fra NKN. Hvis man som lodsejer ønsker naturpleje på frivillige aftaler indenfor fredningen, vil Kommunen dog fortsat gerne hjælpe.

2. Orientering om plejeplaner, der er gået videre til behandling i klagenævn v/Merete Nielsen

Røverdal (Staal-Thomsen) udsat pga. klager over plejeplanen for lignende arealer. Afventer afgørelse fra Naturklagenævnet (NKN).

AAL's arealer (som i dag også omfatter det, der tidl. var Per Langes) er delvist ryddet, men pga. uenighed om rydningens omfang under naturplejens udførelse, har AAL klaget til Fredningsnævnet (FN). FN har afgjort, at AAL har 3 år yderligere til rydning af træer på arealerne mellem Fardalen og Kapeldalen.

Der er klaget til FN over delplan 73 Røverdalen og delplan 76 Røverdalen Nord tilhørende Hans-Peter Harpøth og Marion Huss og Grete Holm og Gert Jensen. FN har givet klagerne medhold, således at træerne både i "nåleskov som ryddes" og "Hede, overdrev og andre udyrkede arealer" først skal ryddes, når ejeren ønsker det eller senest i år 2030. FN har desuden vurderet, at stormfaldsarealer skal overgå til overdrev med samme frister.

Afgørelsen fra FN er blevet påklaget til NKN af Danmarks Naturfredningsforening (DN) og Viborg Kommune (VK).

AAL: Overdrevene gav de største diskussioner ved rejsning af fredningen. Når der ikke var planterækker, blev arealet betragtet som overdrev, selv om det lignede dårlig skov. Tolkningen af rydningsgrad er forskellig set fra lodsejers og Kommunens synsvinkel. Det er ikke altid, at den virkelige plejeudførelse stemmer overens med plejeplanen.

MN finder det vigtigt med en vis ensartethed i plejen hos de forskellige lodsejere – selvfølgelig under hensyntagen til den enkelte ejendoms forhold.

BMN mener, at kommunikationen er meget vigtig. Kan Kommunen gøre noget bedre i den forbindelse? MN gør opmærksom på, at inden plejeplanen sendes ud, er indholdet af planen drøftet med ejeren. Enkelte ejere har ikke ønsket at mødes på arealet og drøfte plejeplanen, inden den officielle udsendelse eller inden iværksættelse af pleje, men blot accepteret den.

AAL havde også klaget over plejen på Axel Rosenbæks areal. Denne klage behandlede FN ikke, fordi man kun er klageberettiget vedrørende sine egne arealer.

MN gør opmærksom på klagefristen på 4 uger over de varslede plejeforanstaltninger i en plejeplan. Tvister om "plejens udførelse" skal afklares af FN. Det er formentligt denne ordlyd i fredningskendelsen, som gør, at FN ville behandle AALs klage på trods af, at klagefristen var udløbet for så vidt angår selve plejeplanen. MN afventer tilbagemelding fra AAL om erstatning af fejlagtigt fældede træer i skel i Fardalen.

3. Orientering om Skov- og Naturstyrelsens projekter i fredningen v/Steen Bonne Rasmussen

Der er foretaget rydninger på Ravnsbjerg, Dollerup og Stanghede. Mangler stadig arealerne øst for badepladsen – sker i sommer/efterår.

Der er sat geder på arealerne ved Gelbækken. Gederne går midlertidigt ved Dollerup Bæk, hvor de tages af igen, når pilevæksten er væk. Resultatet er et mere synligt landskab.

Der er kørt jord op på en af bakkerne, men positivt nok kommer der lyng flere steder end forventet.

BMN foreslår et foredrag om lyng.

BMN spørger til retablering af læhegn inden for fredningen. Hvad må man plante/hvilke arter er bedst set med "fredningsøjne".

Måske kunne en læplantningskonsulent fra Hededanmark komme med nogle gode forslag – evt. på samme foredrag om lyng.

Spørgsmål om fredskov i fredningen. SBR svarer, at med mindre det står specifikt nævnt i fredningskendelsen, at arealet skal ryddes, er det stadig at regne som fredskov. Man må gerne fælde træer i fredskov. Der må være op til 10% åbne arealer i fredskov.

4. Drøftelse af offentlighedens adgang. Ridning ødelægger stier mellem Røverdalen og Stanghede, hvor for Kommunen har opsat skilte med ridning forbudt på ejers anmodning. Regler for skiltning – hvad kan Kommunen være behjælpelig med?

De nye stier er anlagt for gående som trampestier. Der er ikke alle steder plads til både gående og ryttere på en gang, og der er ikke hjemmel til i fredningen at anlægge ridestier. Desuden er erstatningen givet på grundlag af gående færdsel på stierne. Derfor har MN taget nogle ejeres henvendelse op og er gået i dialog med dem, har forklaret om adgangsreglerne og opsat skilte mod ridning i det omfang, ejeren har ret til det.

BMN fremhæver, at det er problematisk, hvis man de sidste 40 år har haft mulighed for at ride ad tidligere stier "Hævdvunden ret til ridning", og ridning pludselig bliver forbudt. Hvad med det stigende antal af mountainbikere, som der er i området?

Der var enighed om, at det er en god ide at mødes med de ejere, som føler, der er problemer, og tale med dem om det. Sådanne problemer skal helst løses lokalt. BMN tager initiativ til det. Evt. kan der laves den aftale med rytterne, at de kun rider på stien, når den kan bære det.

Måske en idé at iværksætte et projekt med rideruter i området – også på de private arealer. BMN er i dialog med mountainbikerklubben i Viborg. SBR vil gerne holdes orienteret. Det er problematisk, at der ikke er så mange organiserede mountainbikere tilbage.

AAL vil gerne have skilt med "hunde i snor" i Kapeldalen både på bommen og faldlågen. Det sørger MN for. AAL har mistet 4 dyr på bekostning af løse hunde.

5. Information om plejeplaner og fredning – hvad er behovet, og hvordan kan vi bedst gøre det? Ideer fra udvalget ønskes.

Følgende er et sammenkog af den fælles brainstorm.

- Det er vigtigt med dialog - især når motorsaven først "starter", så forståelsen af plejeplanerne er vigtig.
- Det er en god idé med før- og efterfotos, og måske også henvise til involverede ejere, som kan fortælle om deres oplevelse af processen med fredning, plejeplan og plejens udførelse. Evt. inddrage IA.
- Hellere holde et møde for meget end et møde for lidt!
- F.eks. invitere alle lodsejere i et område til et indledende møde – principielt om rydning. Forhandling med den enkeltes ejendom kan evt. tages senere, medmindre lodsejeren ønsker det på det indledende møde. Vise fotos – hvor er der ryddet meget, og hvor er der ryddet lidt.
- Lægge den generelle del af kendelsen på Viborg Kommunes hjemmeside.
- Lægge afsluttede/afklarede plejeplaner på hjemmesiden. Skal renses for personlige oplysninger som eks. matr.nr. og ejers navn. A3 oversigtskort – visende de planer, der er lagt på nettet.
-
- Evt. nyttige links til plejeplaninformation på ugeavisens hjemmeside.
- Henvise gerne til lodsejerne i plejeudvalget, hvis nogen vil vide mere.
- Lægge info på Kommunens fællesannoncer om, hvor man kan finde info om Hald plejeplaner og fredning.
- Afholde møde med alle lodsejere fra Hald Sø fredningen. "En aften med orientering om den gode natur". Evt. om lyng eller anden naturpleje, samt om læhegn. Invitere folk udefra, som har udført naturpleje i mange år. Inddrage de positive ting i en fredning, hvordan bidrager den enkelte lodsejer til plejen. Fremvisning af film/fotos. Kan evt. være på Hald Hovedgård eller Hald Ruin.

6. Drøftelse af Plejeudvalgets fremtidige sammensætning og arbejde – er der grund til ændringer?

Vi fortsætter med Plejeudvalgets sammensætning og arbejde som det er nu. Det blev besluttet, at udvalget holder møde 2 gange årligt. Suppleanterne inviteres med.

7. Eventuelt

Løse geder.

IA spørger til de "løse" geder i området. Det har været lidt problematisk, fordi hegnet ikke var færdigt, da gederne blev lukket ind. Da gederne løb ud, gik der lang tid, inden de blev indfanget igen. Alt i alt en dårlig oplevelse med dyreholder. SBR tager kontakt til dyreholder om problemerne.

Der går en afmærket rute ind gennem IA's hegning til statens areal, hvor der skal sættes en låge i. Pt. er der sat 2 faste tråde i + 2 led. SBR sørger for at sætte en låge i.

Engang kunne man gå langs foden af bakken. Det kan man ikke nu, da stien er spærret af jordskred. SBR checker op på stien, som burde være farbar.

MN forslår, at der fjernes træer i vældområderne grænsende op til IA's areal, så man bedre kan se rydningerne syd for Hald Sø på afstand. Gederne skal vedligeholde el + birk ud til søen.

IA spørger til vinterforholdene til gederne. Ifølge SBR har der været opsat mobile huse. Det var kun på grund af den milde vinter, at gederne gik ude.

SBR oplyser, at der går både geder og kreaturer i hegningen. Gederne skal gnave trævæksten i bund, og derefter skal de væk igen.

Orlov.

MN holder orlov fra sidst i juni til og med 2010. Arbejdet overdrages til en anden, herunder Svend Erik Nørgaards hegning. ISK kommer med til næste møde i plejeudvalget.

SBR får nye jobfunktioner. Skal arbejde med stier i nationalparken ved Molsbjerge. Bibeholder sine øvrige lokale arbejdsopgaver, herunder det som vedrører dette udvalg.